

Kaderbrief Plus 2024

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906

KvK: 67682065

088 88 90 100

info@waterschaplimburg.nl

www.waterschaplimburg.nl

titel Kaderbrief Plus 2024
subtitel
datum 6 september 2023
versie 1.0
status Definitief
zaaknr. 2023-Z2339
documentnr. WLDOC-220622665-25979

vrijgave Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van en in samenwerking met:

naam

Smolenaers

functie

Adviseur sturing, beheersing en
verantwoording

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Uitgangspunten en kaders	5
3	Autonome ontwikkelingen	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Autonome ontwikkelingen Watersysteemtaak	6
3.3	Autonome ontwikkelingen Zuiveringstaak	6
4	Basis op orde/urgente verbetermaatregelen	8
4.1	Algemeen	8
4.2	Hoogwaterbescherming Maasvallei	8
4.3	Klimaatadaptatie	9
4.4	Waterkwaliteit en ecologie	11
4.5	Zuiveren en waterketen	12
4.5.1	Algemeen	12
4.5.2	1 ^e Begrotingswijziging 2024 WBL en herzien investeringskader 2024-2033	13
4.6	Crisisbeheersing	14
4.7	Bestuur en organisatie	15
5	Vast voor inhuur	18
6	WRL en NPLG	19
7	Financiële opgave in meerjarig perspectief	20
8	Risico's en kanttekeningen	21
9	Doorkijk vervolgproces	21
10	Resumerend	22
	Bijlage 1: Technische uitgangspunten begroting 2024 - 2029	23
	Interne factoren	23
	Externe factoren	25

1 Inleiding

Voor u ligt de Kaderbrief Plus 2024. Het is gebruikelijk om vóór het zomerreces in een kadernota de uitgangspunten en richting voor de komende begroting te bepalen. Vanwege de verkiezingen en daaropvolgende coalitieonderhandelingen, hebben wij er in dit jaar voor gekozen geen kadernota op te stellen maar het Bestuursprogramma 2023-2027 'Balanceren met lef' te vertalen in een kaderbrief. Op 28 juni jl. bent u door ons geïnformeerd over deze werkwijze en over de eerste uitwerking van de kaderbrief.

Deze brief informeert u over de ontwikkelingen die ten grondslag liggen aan de gemaakte doorrekeningen en daaruit resulterende financiële kaders in meerjarig perspectief. In de kaderbrief zijn ook de extra maatregelen bij WBL meegenomen die in de 1^e begrotingswijziging MJR 2024-2033 en Begroting 2024 op 6 september jl. door het AB WBL zijn vastgesteld. Hierin zijn ook enkele ontwikkelingen met financiële impact toegevoegd die op 28 juni jl. nog niet bekend waren. De doorrekening voor 2024 vormt het kader voor het verder uitwerken van de begroting 2024. De inhoudelijke discussie over de door ons voorgestelde keuzes voeren wij samen tijdens de begrotingsbehandeling in de commissies op 25 oktober en in het AB van 29 november as.

Deze kaderbrief is hiermee de opmaat voor de Begroting 2024. Gezien de opzet en opgenomen inhoudelijke toelichting op de voorgestelde maatregelen wordt de kaderbrief verder aangeduid als "Kaderbrief Plus 2024".

Lopende deze bestuursperiode werken we aan het samengaan van WBL en WL. Met de uitwerking van de organisatie van het nieuwe WL in de komende maanden ontstaat ook een beeld over welke synergievoordelen met de samenvoeging in de toekomst te behalen zijn. Die verwerken we in de eerste gezamenlijke begroting 2025.

2 Uitgangspunten en kaders

Op 7 juni 2023 hebben de vier coalitiepartijen hun handtekening gezet onder het Bestuursprogramma 2023-2027 'Balanceren met lef'. In dat programma zijn het Waterbeheerprogramma 2022-2027 en het Provinciaal Waterprogramma 2022-2027 als leidend benoemd, met daarnaast als fundament een waterschap waarvan de basis op orde is. De Kaderbrief Plus 2024 is opgesteld in lijn met dit nieuwe bestuursprogramma; wettelijke taken en basis op orde zijn leidend geweest bij het prioriteren van verbetermaatregelen in de voorliggende kaderbrief.

Daarmee wordt in de kaderbrief invulling gegeven aan het principe "haalbaar en betaalbaar" en de nagestreefde balans tussen de waterschapslasten, de complexe en uitdagende maatschappelijke opgaven en de organisatie.

Vertrekpunt voor de Kaderbrief Plus 2024 is de Begroting 2023-2028, die in november 2022 is vastgesteld door het Algemeen Bestuur en die momenteel uitgevoerd wordt. Deze meerjarenbegroting laat over de periode 2024-2028 voor de watersysteemtaak een netto lastenontwikkeling zien van 7,4% in 2024 oplopende tot 21,1% in 2028. Voor de zuiveringstaak bedraagt de netto lastenontwikkeling in dezelfde periode -1,9% (2024) oplopende tot 6,7% (2028).

Tabel 1: Ontwikkelingen watersysteemtaak en waterzuiveringstaak in vastgestelde MJR 2023-2028

Omschrijving	Δ t.o.v. belastingvolume basisjaar 2023 (%)				
	2024	2025	2026	2027	2028
Ontwikkelingen watersysteemtaak					
MJR 2024-2029 (struct incl. kwijsch + oninbaar) AB 29.11.2022	7,4%	8,5%	11,8%	16,0%	21,1%
Ontwikkelingen zuiveringstaak*					
MJR 2024-2029 (struct incl. kwijsch + oninbaar) AB 29.11.2022	-1,9%	-1,1%	0,0%	2,6%	6,7%

* In de bovenstaande tabel is de netto ontwikkeling van de zuiveringstaak opgenomen, zonder de dotatie aan bestemmingsreserves. Hierdoor vertoont de reeks in de jaren 2024 en 2025 een afnemend verloop.

3 Autonome ontwikkelingen

3.1 Algemeen

Tijdens de uitvoering van een vastgestelde meerjarenbegroting hebben we te maken met autonome ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen die buiten de invloedssfeer liggen van het waterschap en die soms van grote financiële impact zijn. Bijvoorbeeld loon- en prijsontwikkeling of nieuwe wetgeving die we moeten uitvoeren. Deze ontwikkelingen moeten we vertalen in onze begroting.

In 2022 en de eerste helft van 2023 leidden Covid-19 en de naweeën daarvan, geopolitieke omstandigheden, schaarste aan grondstoffen en krapte op de arbeidsmarkt tot macro-economische ingrijpend gewijzigde omstandigheden. De daaruit volgende ongekende loon- en prijsinflatie zetten de waterschapfinanciën zwaar onder druk, hetgeen ook in het bestuursprogramma is geduid. Er is sprake van sterk oplopende prijsontwikkelingen en een zeer volatiele (energie-)markt. We zien dat deze macro economische omstandigheden aanhouden. Dat brengt onzekerheden met zich mee voor de toekomstige kostenontwikkeling, zeker gezien de omvangrijke (investerings-) opgaven die voor ons liggen.

Tabel 2: Verloop autonome ontwikkelingen watersysteem- en waterzuiveringstaak in de periode 2024-2028

Omschrijving	Δ t.o.v. belastingvolume basisjaar 2023 (%)				
	2024	2025	2026	2027	2028
Watersysteemtaak:					
Autonome ontwikkelingen	3,1%	3,3%	3,2%	3,1%	3,2%
Zuiveringstaak:					
Autonome ontwikkelingen (struct. incl. kwijtsch + oninbaar)	2,2%	2,5%	2,5%	2,5%	2,7%
MJR WBL 2024-2033 (AB-voorstel 2023, nr. 71 dd. 12 juli jl.)	16,0%	17,0%	17,3%	15,0%	13,8%
Totaal autonome ontwikkelingen	18,2%	19,5%	19,8%	17,5%	16,5%

In bijlage 1 zijn de ‘technische’ uitgangspunten opgenomen waarlangs de begroting 2024 verder wordt uitgewerkt. Hierbij gaat het onder andere om de te hanteren percentages voor loon- en prijscompensatie en de verwachte renteontwikkeling.

3.2 Autonome ontwikkelingen Watersysteemtaak

De belangrijkste autonome ontwikkelingen binnen de watersysteemtaak betreffen de loonkostenontwikkeling, de structurele doorwerking van de effecten uit de voorjaarsrapportage 2023 en de herberekening van de kosten voor kwijtschelding en oninbaarheid. Naast de bovengenoemde posten zijn diverse andere ontwikkelingen verwerkt. Het gaat dan onder andere om de bijdrage aan BsGW en de kosten van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). Per saldo leidt dit tot een groei van het belastingvolume van 3,1% in 2024 en de jaren daarna.

3.3 Autonome ontwikkelingen Zuiveringstaak

Ook binnen de zuiveringstaak spelen loonkostenontwikkeling, de bijdrage aan de BsGW en de herberekening van de kosten voor kwijtschelding en oninbaarheid een belangrijke rol, naast nadrukkelijk ook de kosten van energie en chemicaliën en financieringskosten. Per saldo leiden deze tot een groei van het belastingvolume van 2,2% in 2024, groeiend naar 2,7% in 2028.

Binnen de zuiveringstaak wordt het belastingvolume in hoge mate bepaald door de kosten van autonome ontwikkelingen als opgenomen in de ontwerp Meerjarenraming WBL voor de periode 2024-2033 en de ontwerp Begroting 2024, zoals besproken op 10 mei 2023 in het AB van WBL.

In de ontwerp Begroting 2024 van WBL dalen de kapitaallasten uit rente- en afschrijving, met name door lager geraamde afschrijvingskosten als gevolg van het sluiten van de slibdroger. De personeelslasten stijgen door de cao-afspraken, de geraamde loonontwikkeling en een beperkte groei van de formatie met 4 fte. Daarnaast stijgen de kosten van goederen en diensten door hogere kosten van energie, chemicaliën en de slibverwerking. Daarnaast is een eenmalige stijging van het investeringsniveau voor 2024 met € 12 mln. opgenomen. Daarbij is aangegeven dat het onderliggend investeringskader 2024-2033 onvoldoende ruimte biedt om noodzakelijke investeringen (assetbase op orde, systemsprong Hoensbroek, redeneerlijn afnameafspraken) te kunnen realiseren; dit investeringskader zal daarom worden herzien.

De effecten van het herziene investeringskader zijn, samen met enkele andere nieuwe ontwikkelingen, verwerkt in een 1^e begrotingswijziging 2024. Deze worden in paragraaf 4.4 nader geduid.

4 Basis op orde/urgente verbetermaatregelen

4.1 Algemeen

Basis op orde is als brede opgave gericht op de interne organisatie. Het is een noodzakelijke randvoorwaarde voor het realiseren van onze ambities en cruciaal voor de overige brede opgaven. Basis op orde betekent dat we als waterschap 'in control' zijn, zeggenschap kunnen uitoefenen en regie kunnen voeren op de ontwikkelingen die op ons afkomen.

De basis op orde is het vertrekpunt voor een bestuursperiode waarin we de focus leggen op onze kerntaken. Factoren die bijdrage aan een kwalitatief sterk en betrouwbaar waterschap zijn onder andere een solide assetmanagement, een functiegericht onderhoud en beheer van ons areaal op ecologische wijze en een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering.

Dit speelt zowel binnen de watersysteemtaak als binnen de zuiveringstaak. Er zijn daarnaast ingrijpende maatregelen noodzakelijk om onze wettelijke taken op een maatschappelijk verantwoorde wijze uit te kunnen (blijven) voeren of om op nieuwe ontwikkelingen te anticiperen.

Tabel 3: Verloop basis op orde en urgente verbetermaatregelen watersysteem- en waterzuiveringstaak in de periode 2024-2028

Omschrijving	Δ t.o.v. belastingvolume basisjaar 2023 (%)				
	2024	2025	2026	2027	2028
Watersysteemtaak:					
Basis op orde / urgente verbetermaatregelen	8,5%	10,9%	10,1%	9,8%	9,4%
Waterzuiveringstaak:					
Tekort eg.res. Zuiveringsheffing naar "0"	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%	0,0%
Weerstandsvormogen aanvullen	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	0,0%
1 ^e Begrotingswijziging meerjarenbegroting WBL 2024-2033	6,2%	12,3%	19,4%	22,4%	26,5%
Basis op orde / urgente verbetermaatregelen	10,0%	16,1%	23,3%	26,3%	26,5%

De urgente verbetermaatregelen en de maatregelen waarmee de basis verder op orde gebracht zullen worden, worden hieronder toegelicht naar de in de Begroting gehanteerde programma-indeling. In paragraaf 4.5.2 wordt de 1^e begrotingswijziging 2024 WBL en het herstelplan financiële positie zuivering nader toegelicht.

4.2 Hoogwaterbescherming Maasvallei

Het beschermen van inwoners en bedrijven in de Maasvallei tegen overstromingen vraagt om de aanleg en versterking van waterkeringen langs de Maas, naast de zorgplicht voor bestaande keringen. Tot die zorgplicht behoort het beoordelen van de veiligheid en het reguliere onderhoud en beheer ervan.

De aanleg- en versterkingsopgave is aanzienlijk en ondergebracht in het HWBP. Het HWBP gaat 'full speed' door en onze lijnorganisatie (Areaalbeheer en Kaders&Ontwikkeling) moet nog intensiever aanhaken voor het borgen van de binnen HWBP toe te passen kaders en richtlijnen. Om hieraan te kunnen voldoen, brengen wij de beschikbare capaciteit op het niveau dat nodig is om de benodigde input aan HWBP tijdig te kunnen leveren.

Vanuit de (wettelijke) zorgplicht is het noodzakelijk om de aantoonbaarheid en navolgbaarheid van onze inspectie- en onderhoudsmaatregelen vast te leggen. Hiertoe gaan wij ons beheersysteem INFOR versneld inrichten, vullen en up-to-date houden. De output levert tevens sturings-informatie voor het management en ons assetmanagement. Waterveiligheidsdata worden verder op orde

gebracht, om de beoordeling van het areaal op de bestaande normen te faciliteren en de opgave bij projecten nader te concretiseren.

Ten behoeve van het HWBP verbeteren we de bestaande eisenset (Klant-eisen specificatie (KES) Waterkeringen), terwijl er tegelijkertijd wordt aangesloten bij de landelijke ontwikkeling rond het versterken en uniformeren van de System-Engineerings- werkwijze. De KES is een document dat de klantvraag geordend weergeeft in vorm van klantwensen of -eisen, gekoppeld aan de projectdoelstellingen. Daarvoor versterken we ons beheercluster (Areaalbeheer) voor het opstellen en onderhouden van assetmanagement- en instandhoudingsplannen, monitoringsplannen van projecten en het proces van Opleveren en Overdragen.

De sterk groeiende projectenportefeuille vraagt daarnaast om een professionaliseringslag in de informatiesystemen waarmee de projectbeheersing wordt ondersteund, natuurlijk in samenspraak met de andere projecten en met WBL en rekening houdend met andere aanverwante applicaties, zoals de keuze voor het toekomstig financieel informatiesysteem.

In vervolg op het in 2020 vastgestelde Transitieplan HWBP is het project Maas2050 uitgevoerd, met als doel het opstellen van een programmeringsstrategie en een adaptieve programmering voor de aanpak van dijkprojecten: een robuust en maakbaar programma, waarbij in samenspraak met de omgeving gezorgd wordt voor hoogwaterbescherming. Op 28 september 2022 heeft u als Algemeen Bestuur de programmastrategie en het richtinggevend scenario *'veiligheid met en voor de omgeving'* vastgesteld. Het voorkeursscenario werken we uit in een adaptieve programmering die onderdeel gaat uitmaken van de begrotingscyclus. Door de recente scope-uitbreidingen en de overgang naar meer arbeidsintensieve projectfasen ontstaat er een grotere capaciteitsbehoefte binnen het HWBP. Conform de in het Transitieplan met het landelijk HWBP gemaakte afspraken zal een deel van de (bestaande en extra) capaciteit ingevuld moeten worden met medewerkers in vaste dienst; deze medewerkers gaan we werven. Zie ook paragraaf 5.

In het bestuursakkoord is gesproken over voorfinanciering ten behoeve van het HWBP-programma. De nadere invulling van de voorfinanciering hangt samen met de landelijke programmering. Deze landelijke programmering wordt in het najaar vastgesteld. Een concrete uitwerking van de voorfinanciering zal op een later moment met u worden besproken.

4.3 Klimaatadaptatie

We werken samen met partners aan het op orde houden en herstellen van de waterkringloop. Het watersysteem vraagt om continue aanpassingen om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Deze klimaatadaptatie voeren we gebiedsgericht uit en we zoeken de samenwerking op. Om te weten wat de opgave is toetsen we het watersysteem aan de normen en vertalen we de uitkomst in projecten om de wateroverlast vanuit het systeem te beperken. Om te zorgen voor voldoende water vergroten we de waterbeschikbaarheid door beekdalen in te richten als klimaatbuffer. Daarnaast adviseren we over waterneutraal plannen en bouwen, stimuleren we het afkoppelen van regenwater en informeren we onze inwoners over de risico's van wateroverlast. Ook passen we ons onderhoud en peilbeheer aan door water in watergangen zo veel mogelijk vast te houden, water aan te voeren via kanalen, de waterverdeling te optimaliseren en te adviseren over efficiënt watergebruik.

Aan de basis hiervan staan onze hydrologische modellen. Onze Centrale Regiekamer (CRK) en de programma's Water in Balans en het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) vragen om meer en versnelde modelontwikkeling en toepassing ervan in ons dagelijks werk. De toegenomen

behoefte aan een tactisch gestuurd peilbeheer en de doorontwikkeling van het CRK vraagt om meer specifieke kennis en kunde op het gebied van peilbeheer. Om invulling te kunnen geven aan de maatschappelijke behoefte om zo nauwkeurig en snel mogelijk gewaarschuwd te worden bij mogelijke wateroverlast, brengen we in de beeksystemen extra meetsystemen aan.

In de landelijke kamerbrief '*Water en Bodem sturend*' wordt een dekkende registratie van alle (grond-)wateronttrekkingen als randvoorwaarde gesteld voor toekomstig strategisch waterbeheer. Om daar invulling aan te geven, stellen we een monitoringsbeleidsplan op en breiden we ons monitoringsmeetnet uit.

Ook binnen Water in Balans speelt de scheve en ongezone mix van vaste en ingehuurd capaciteit, terwijl de vraag naar deze capaciteit voor lange tijd geborgd is. Om binnen het waterschap opgedane kennis en kunde langjarig te borgen en om kosten te besparen wordt vanuit Water in Balans gestreefd naar een grotere bezetting met medewerkers in vaste dienst. Die medewerkers gaan we werven. Zie ook paragraaf 5.

Klimaatadaptatie vraagt nadrukkelijk om samenwerking. Een voorbeeld hiervan is de Gebiedsgerichte aanpak Vitale Peel, waarin overheden, inwoners en ondernemers samen leren en werken aan een toekomstbestendige en vitale Peel. Op basis van de getekende samenwerkingsovereenkomst draagt het waterschap hier financieel aan bij.

Als waterschap werken we aan beekherstel en zijn tal van projecten in de meerjarenbegroting geprogrammeerd. Binnen de afspraken rond cofinanciering voor het GLB (het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid) kan een beroep gedaan worden op de POP-subsidieregeling; ook deze cofinanciering nemen we mee in de Kaderbrief Plus 2024.

Wateroverlast langs de beken en kleine rivieren verwordt steeds meer tot waterveiligheid; er is daardoor versterkt behoefte aan advies vanuit areaalbeheer op het gebied van waterveiligheid bij projecten en de relatie met het borgen van het toekomstige beheer conform kaders en richtlijnen. Ook vragen waterconservering en het vergroten van de waterbeschikbaarheid om extra maatregelen in ons watersysteem en op gebiedsniveau. De afgelopen droge en hete zomers hebben de urgentie om nu maatregelen te nemen alleen maar vergroot; door de impact die dit heeft op natuur, landbouw en omgeving komen er veel vragen op het waterschap af, die vragen om beleid, uitvoering, evaluatie en bijsturing van onze inzet rond (grond)waterbeschikbaarheid, onttrekkingen etc. We versterken de organisatie daarom met extra capaciteit voor kleinschalige droogtmaatregelen en voor het opstellen van kaders en advies rond waterbeschikbaarheid en de inbreng in de gebiedsgerichte aanpak, het waterconvenant en grondwater.

We zetten stappen in een beter beheer van ons grondwater door data (vergunningen, onttrekkingshoeveelheden, toepassing onttrokken water, enz.) te valideren en in het veld deze data te checken met de werkelijke situatie. Daarnaast bouwen we een nieuw registratiesysteem voor onttrekkingen uit oppervlakte- en grondwater.

Daarnaast wordt ook binnen het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) gewerkt aan waterveiligheid en klimaatadaptatie en wordt een nadrukkelijk beroep gedaan om de kennis en kunde van het waterschap. Deze vraag is nadrukkelijk niet meegenomen in de Kaderbrief Plus 2024. Uitgangspunt is dat gevraagde inzet gefinancierd wordt uit het WRL-fonds. Pas nadat hierover afspraken zijn gemaakt en vastgelegd wordt de bijbehorende formatie opengesteld. Daarmee wordt het risico vermeden dat gemaakte kosten voor capaciteit mogelijk niet gefinancierd worden. De verdere uitwerking hiervan zal via een apart besluit aan u worden voorgelegd. Zie ook paragraaf 6.

4.4 Waterkwaliteit en ecologie

We pakken waterkwaliteit integraal en gebiedsgericht aan en onderzoeken de aanpak van 'opkomende stoffen' en de regulering van directe lozingen van ongezuiverd water op watergangen. Met onze rwzi's dragen we rechtstreeks bij aan de KRW-doelen, maar door enerzijds gemeenten te adviseren over indirecte lozingen en riooloverstorten en anderzijds een gedragsverandering bij burgers en bedrijven te stimuleren trachten we ook de kwaliteit van het influent te verbeteren. We herstellen de natuurvriendelijke inrichting van beken daar waar mogelijk volgens een integrale beekdalontwikkeling, voeren het 100.000-bomenplan uit en passen principes toe van Bouwen met Natuur.

We dragen bij aan de ontwikkeling van Natura2000 en natte natuurparels, benutten kansen in onze projecten en maken beschermingsplannen voor soorten. We stellen werkwijzen op voor specifieke soorten in beekdalen, beschermen bronnen en bronbeken, maken stuwen en watermolens vispasseerbaar. Daarnaast meten we de zwemwaterkwaliteit en nemen maatregelen als deze niet voldoet. Ook adviseren we beheerders van zwemlocaties.

We breiden het areaal met ecologisch onderhoud uit en beperken de gevolgen van droogte en hitte voor het watersysteem. Hiertoe is een meerjarig onderhoudscontract 'Maaien en Groen' in 2020 aanbesteed, waarin we intensief samenwerken binnen een partnerschap met de beide aannemers. Daarbij doen wij veel kennis op over ecologisch (maai)beheer. Omdat deze vorm van samenwerken ook in de toekomst belangrijk zal blijven en om de opgedane kennis ook duurzaam te borgen is in de Kaderbrief Plus 2024 voorzien dat de twee leidende rollen in de aansturing van het contract en de afstemming met de omgeving met eigen medewerkers worden ingevuld.

Daarnaast besteden we aandacht aan het verder ontwikkelen van data-gestuurd maai- en peilbeheer; daarbij staat het functioneren van het systeem voorop en nemen we de ecologische doelen in acht.

Om de waterkwaliteitsopgave in grensoverschrijdende wateren te realiseren stemmen we metingen met buurlanden onderling af. We maken aan de hand van beschikbare data inzichtelijk welke kwaliteitsparameters door het buitenland beïnvloed worden. Om het gesprek met buurlanden over de waterkwaliteit in onze grensoverschrijdende wateren op basis van feiten aan te kunnen gaan, breiden we het huidige meetpakket uit met meer locaties en meer stoffen waarop gemeten wordt.

U heeft als AB op 25 januari 2023 gekozen om opvolging te geven aan de aanbevelingen uit een extern onderzoek naar beekherstel. Door het ecologisch en hydrologisch monitoren op systeemniveau (uitwerking in monitoringsbeleidsplan) wordt met de SESA-doorrekening het doelbereik op de langere termijn vastgesteld en kan waar nodig de aanpak/ de ontwikkeling bijgestuurd worden.

Daarnaast wordt, om achteruitgang in het realiseren van KRW-doelstellingen ten aanzien van vismigratie te voorkomen, onderzoek gestart naar de (onderhouds)toestand en effectiviteit van de vismigratievoorzieningen. Op basis hiervan kan het structurele onderhoud worden vastgelegd en geborgd.

Om conform de afspraken uit de nieuwe landelijke vangststrategie ons aandeel in de muskus- en beverratbestrijding te realiseren wordt tijdelijk extra capaciteit geworven, die bij een dalende populatie geleidelijk (tot 2029) afgeschaald zal worden door medewerkers die met pensioen gaan niet te vervangen.

Tot slot investeren we in de uitvoering van maatregelen uit de soortbeschermingsplannen Beekprik, Gewone Bronlibel en het nog op te stellen plan voor de Grote Modderkruiper. Hiermee voldoen wij aan het vastgestelde AB beleid om een aantal soorten te beschermen, waarbij WL een rol en taak heeft in beschermen en bevorderen van biodiversiteit, met name bij watergebonden soorten. We kunnen snel inspelen op veranderende omstandigheden voor bedreigde soorten waar een soortbeschermingsplan voor is opgesteld. Zo voorkomen we verdwijnen of uitsterven van cruciale populaties/habitat op de korte termijn, zodat maatregelen voor de lange termijn uit de soortbeschermingsplannen straks niet voor niets zijn.

Daarnaast wordt ook binnen het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) gewerkt aan schoon oppervlakte- en grondwater, de goede toestand van grondwaterlichamen en de goede zoetwaterbeschikbaarheid en wordt een nadrukkelijk beroep gedaan om de kennis en kunde van het waterschap. Deze inzet is niet meegenomen in de Kaderbrief Plus 2024. Zie ook paragraaf 6.

4.5 Zuiveren en waterketen

4.5.1 Algemeen

WBL voert in opdracht van WL de taken van het programma Zuiveren en waterketen uit op basis van de in 2017 opgestelde 'Toekomstvisie waterzuiveren en waterketen 2030' en de in 2018 verzonden opdrachtbrief 'Opdrachtverlening WL aan WBL'. De Toekomstvisie omvat een pakket speerpunten met onderliggende doelen, met prioriteit voor energieneutraliteit en grondstoffenhergebruik, hergebruik van effluent ten behoeve van droogtebestrijding, klimaatneutraliteit en de verwijdering van medicijnresten.

In de planperiode werken we samen aan de zuiveringstaak volgens drie strategische thema's: schoon en ecologisch gezond water, vergroten duurzaamheid en vergroten maatschappelijke waarde. De mate van zuiveren bepalen we in een gebiedsgerichte aanpak. We onderzoeken de beste aanpak van probleemstoffen. Voor medicijnresten zetten we zowel in op bronaanpak als op zuiveren.

De verplichtingen die volgen uit de nieuwe EU-richtlijn Stedelijk afvalwater dienen vertaald te worden in verdergaande maatregelen en nieuwe samenwerkingsvormen en -strategieën met betrekking tot het zuiveren van afvalwater. Hiervoor wordt in 2024 onderzoek verricht ten behoeve van de strategiekeuze met betrekking tot zuiveren (en bronaanpak) van afvalwater.

We maken afnameafspraken met gemeenten, krijgen zicht op de herkomst en samenstelling van het influent. We plaatsen in principe alleen nog modulaire zuiveringssystemen en bevorderen bewust rioolgebruik.

We zuiveren energieneutraal en verminderen de uitstoot van broeikasgassen. We zijn volledig circulair in 2050. We onderzoeken nuttige toepassingen voor gezuiverd water.

We voeren taken uit voor gemeenten en bedrijven, werken samen in plannen voor de waterketen en onderzoeken samen nieuwe zuiveringsconcepten. We dragen bij aan het samenwerkingsverband Schone Maaswaterketen, waarin we gezamenlijk met het Rijk, Rijkswaterstaat ZN, drinkwaterbedrijven en waterschappen langs de Maas komen tot een bronaanpak en monitoring om te werken aan het terugdringen van de vervuiling door opkomende stoffen en microplastics's. Dit moet leiden tot schonere beken en een schonere Maas.

In 2023 heeft het waterschap een aandeel genomen in SNB, waarbij in totaal € 5,3 mln. aan goodwill betaald is. Deze kosten worden afgeschreven over 10 jaar.

4.5.2 1^e Begrotingswijziging 2024 WBL en herzien investeringskader 2024-2033

Zoals in paragraaf 3.3. is toegelicht vormt de Begroting 2024 van WBL de belangrijkste input voor het benodigd belastingvolume voor de zuiveringstaak. De MJR 2024-2033 en Begroting 2024, zoals aangeboden aan het AB WBL op 27 maart 2023, is door het bestuur getypeerd als de basisbegroting voor deze periode. Een aantal lopende en onderhanden trajecten zijn wel geduid, maar nog niet (volledig) financieel gemaakt, of bestuurlijk aangehouden voor besluitvorming in verband met het aantreden van het nieuwe bestuur.

In deze basisbegroting is vermeld dat WBL een grote opgave heeft qua investeringen en is aangegeven dat het investeringskader voor de jaren 2024 en verder, welke in de vorige meerjarenraming is vastgesteld op € 30 miljoen, onvoldoende ruimte biedt om de noodzakelijke investeringen te kunnen realiseren. Op basis van een verdere inventarisatie en kwantificering om te kunnen voldoen aan instandhouding/vervanging, wet- en regelgeving, Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater en bestuurlijke opdrachten, is het langjarig investeringskader in kaart gebracht, resulterend in een gemiddeld jaarlijks investeringskader van € 75 miljoen. Voor de instandhouding van de infrastructuur en het realiseren van de strategische doelstellingen zijn 5 trajecten van belang:

1. Het structureel verhogen van het investeringskader;
2. Het verder professionaliseren en structureel borgen van assetmanagement in de organisatie;
3. Het behalen van duurzaamheidsdoelstellingen;
4. Het implementeren van een informatiebeleidsplan ten behoeve van de data gedreven organisatie;
5. Het structureel vergroten van de benodigde personele capaciteit gerelateerd aan opgaven vermeld onder de punten 1 tot en met 4.

Het AB van WBL heeft op 6 september, middels een 1e begrotingswijziging MJR 2024 - 2033, het herziene investeringskader vastgesteld. Deze begrotingswijziging geeft inzicht in het benodigde investeringsniveau en de vereiste personele capaciteit die de komende jaren noodzakelijk zijn voor de bedrijfscontinuïteit en het realiseren van de strategische doelstellingen.

Er is gekozen voor een 'Groeï' scenario. Dit scenario gaat uit van een gefaseerd groeiend investeringskader van € 43,1 miljoen in 2024, € 60 miljoen in 2025, € 75 miljoen in 2026 en € 90 miljoen in 2027. Hieraan gekoppeld is een stapsgewijze toename in formatie van 40 Fte in 2024 (waarvan 15 Fte reeds in 2023 en vervolgens 25 Fte in 2024), 30 Fte in 2025 en 20 Fte in 2026. Het scenario 'Groeï' gaat uit van de externe omstandigheden zoals de overspannen arbeidsmarkt en interne omstandigheden zoals vorming van het nieuwe Waterschap Limburg. Dit scenario biedt de mogelijkheid om in 2025 in aanloop naar het nieuwe WL een ijkmoment te hebben waarin de investeringsbegroting opnieuw kritisch en gedetailleerd wordt bekeken op basis van de feitelijke informatie verkregen uit Asset Base op Orde.

De financiële effecten van de herziening van het investeringskader zijn in de 1e Begrotingswijziging 2024 WBL verdisconteerd en worden meegenomen in de begroting 2024 van WL, evenals de financiële effecten van onderstaande ontwikkelingen bij WBL:

- Een groei van het exploitatiebudget voor het Programma duurzaamheid;
- Een groei van het exploitatiebudget Informatiebeleidsplan, waarin o.a. vervat de noodzakelijke investeringen in het ontwikkelen naar een data-gedreven organisatie;
- Een administratieve correctie op eerder begrote en gerealiseerde besparingen vanuit de Operatie Waterkracht;
- Een correctie op het benodigde budget voor de sluiting van de TDH Venlo en voor slibontwatering;
- Een correctie op de kosten voor Informatiebeveiliging en privacy;
- Extra kosten (zowel kapitaallasten als operationele kosten) als gevolg van het besluit van het AB WBL over de Nereda Verdygo Package Plant.

Herstelplan financiële positie zuivering

Over de afgelopen jaren was er sprake van tekorten op de Winst- en Verliesrekening van de zuiveringstaak. Voor het afdekken van het negatief rekeningsaldo 2022 op de zuiveringstaak is het weerstandsvermogen aangesproken, maar resteerde een tekort op de egalisatiereserve zuiveringsheffing van € 5,5 miljoen. Over 2023 wordt een tekort op de zuiveringstaak van € 9,2 miljoen verwacht.

Uit hoofde van het voeren van een verantwoord financieel beleid is het nodig om het weerstandsvermogen weer op peil te brengen en het oplopend tekort in de egalisatiereserve zuiveringsheffing aan te vullen door het belastingvolume zuiveringsheffing tijdelijk te verhogen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 7.

Synergie effecten nieuwe WL

Met de vorming van het nieuwe WL brengen we in beeld welke synergievoordelen met de samenvoeging te behalen zijn. Die verwerken we in de eerste gezamenlijke begroting 2025.

4.6 Crisisbeheersing

We maken onze crisisorganisatie toekomstbestendig door doorlopend te werken aan de verbetering van de crisisorganisatie, zoals vastgelegd in onze crisisbestrijdingsplannen. Daarbij oefenen wij planmatig onze eigen inzet, soms in combinatie met partners. De crisisbeheersing tijdens de ramp van juli 2021 is grondig geëvalueerd en heeft geleid tot inzichten in o.a. het centraliseren van informatiestromen via netcentrisch werken en het gebruik van onze Centrale Regiekamer (CRK) om continu alle relevante informatie beschikbaar te hebben.

De evaluatie heeft ook het belang van zelf- en samenredzaamheid onderschreven; het is belangrijk dat inwoners en bedrijven in overstroombare gebieden weten wat de gevolgen van een overstroming kunnen zijn en hoever de overheid kan gaan in de bescherming voor, tijdens en na een hoogwater. Daarmee kunnen inwoners en bedrijven bepalen wanneer zij zelf in actie moeten komen. Dit geldt ook voor de beheersing van crises rond droogte. Ook daar is informatie over de actuele en verwachte situatie belangrijk om watergebruikers handelingsperspectief te geven.

Voor dit alles ontwikkelen en verbeteren wij diverse modellen (waaronder de in 4.4 genoemde voorspelmodellen) die o.a. overstromingen en dijkdoorbraken, grondwaterstromen en de verspreiding van vervuiling kunnen simuleren.

Ook ontwikkelen we voor enkele beekdalen met partners een waarschuwingssysteem, waarbij we bewoners van laaggelegen woningen in beekdalen via de campagne 'Wacht niet op Water' adviseren over hoe ze hun woning kunnen beschermen. Via de campagne 'Waterklaar' informeren we bewoners en bedrijven over onze maatregelen en wat men zelf kan doen voor klimaatadaptatie (droogte). Denk aan tuinen vergroenen, regenwater afkoppelen en waterberging combineren met groen.

We ontwikkelen de CRK in de komende jaren verder door tot een centraal punt van waaruit het totale watersysteem van WL gemonitord en bewaakt wordt en relevante informatie beschikbaar gesteld wordt aan onze eigen medewerkers, onze partners en bewoners en bedrijven. Daartoe (en ook t.b.v. de ontwikkelingen als geschetst in 4.3) breiden we de bezetting verder uit om de doelmatigheid en continuïteit van de bezetting 24/7 te borgen.

Daarnaast investeren we extra in opleidingen en trainingen van crisisfunctionarissen en crisisteams en in het ontwikkelen van hoogwaterscenario's voor de Kerngroep Hoogwater Limburg.

4.7 Bestuur en organisatie

We werken steeds duurzamer door in al ons handelen rekening te houden met people (sociale effecten), planet (klimaat, natuur, milieu) en prosperity (waarde). We vernieuwen bestuurlijk en zijn proactief en betrouwbaar. We innoveren om vanuit vernieuwing en verbetering bij te dragen aan een optimaal, integraal, effectief en veilig waterbeheer. Met innovaties houden we onze koploperpositie vast in samenwerking met bedrijven, agrariërs, overheden en kennisinstellingen. We zijn ingericht conform de eisen gesteld door de Omgevingswet. We zijn zichtbaar en bekend in onze omgeving, passend bij onze positionering. We willen één van de beste werkgevers van Nederland zijn en samenwerking met het onderwijs draagt bij aan onze behoefte aan slagkracht en innovatie. Ook een goed werkende, up-to-date en veilige ICT-omgeving maakt dat we voorbereid zijn op de ontwikkelingen die de digitale toekomst van een modern waterschap vraagt.

Per 1 januari 2024 gaat de Omgevingswet in: een 'systeemsprong' van enkelvoudige casussen naar een samenhangende (gebieds)benadering met collega-overheden, bijvoorbeeld door participatie in omgevings-tafels. Dat vraagt om een beheerorganisatie die daarvoor geëquipeerd is tegen zo laag mogelijke administratieve lasten bij onze bedrijven en burgers. Tevens neemt de vraag naar transparantie toe waarvoor kwalitatief hoogwaardige informatie (legger, verordeningen en vergunningen eigen dienst) en besluitvorming nodig is. We versterken daarom de beheerorganisatie om de regelgeving waarvoor WL verantwoordelijk is up-to-date te houden en af te stemmen op de regelgeving van collega-overheden.

De ontwikkeling naar een data-gedreven organisatie vraagt een beter databeheer in onze organisatie; met de inrichting en het beheer van het Informatieknooppunt (IKP) ontsluiten we en verbinden we onze dataverzamelingen om daaruit de noodzakelijke informatie voor onze processen te genereren.

Door de in omvang groeiende projecten bij WL moet er de komende jaren veel meer data ingewonnen en verwerkt worden om de kernregistratie op orde te houden. We lopen anders het risico dat we onjuiste keuzes maken op basis van oude data. Daartoe versterken we onze 'gegevensfabriek'.

Om onze digitale informatiesystemen te beschermen tegen onder andere dreiging van cyberincidenten participeren we met andere waterschappen in de bouw van een gezamenlijk Security Operation Center voor de bewaking van onze infrastructuur.

De AVG vraagt om een afdoende bescherming van al onze privacy-gevoelige gegevens; om het risico op sancties en vertraging in projecten te voorkomen investeren we in het toezicht op de AVG. Ook investeren we als modern en verantwoordelijk werkgever in het oplossen van de, in 2023 in de RI&E, geconstateerde arbeidsrisico's. Om de werkdruk onder de medewerkers bij uitval door langdurig zieken te beheersen verhogen we het budget voor langdurig-zieken om hun werkzaamheden te kunnen continueren zonder collega's extra te belasten.

De arbeidsmarkt staat onder druk en WL en WBL staan voor een grote wervingsopgave in 2024. Tevens worden we de komende jaren geconfronteerd met een hoge uitstroom als gevolg van vergrijzing. Deze krappe arbeidsmarkt vraagt een andere benadering. De markt is kandidaat gedreven en niet langer vacature gedreven; hierdoor lukt het ons niet meer vacatures te vervullen door louter het plaatsen van advertenties.

Daarom investeren we samen met WBL in een gezamenlijke arbeidsmarktbenadering om talent te vinden, nu en in de toekomst.

Ook investeren we met drie senior adviseurs (waarvan 1 tijdelijk) in de versterking van werving en selectie en HR-ondersteuning om versneld van de kant te komen, focussen op Strategisch Personeelsmanagement en de integratie tussen WL en WBL samen vorm te geven.

In het bestuursprogramma 2023-2027 wordt ingezet op verdere versterking van de relatie tussen bestuur en organisatie. De bestuursondersteuning voor DB en AB wordt gesplitst en het DB gaat met het AB in gesprek over de invulling van de ondersteuning aan het AB en de fracties.

De vraag naar communicatie is de afgelopen jaren fors gegroeid, zowel in de grote programma's als HWBP en Water in Balans, als in de corporate communicatie rond bestuurlijke events, crises en interne aangelegenheden. De doorontwikkeling van de website, social media en intranet vraagt een grote inspanning, omdat steeds meer communicatie zich naar online verplaatst. Ook de communicatie over de meer dan 100 projecten die tot de basisactiviteiten van WL behoren en de pers- en omgevingsvragen groeien. We investeren daarom in de versterking van de vaste formatie van onze communicatieorganisatie, ook om onze afhankelijkheid van ingehuurde adviseurs te beperken en zo commitment en continuïteit beter te borgen.

Ook investeren we in de ondersteuning van activiteiten rond educatie en events, waarmee we onze werkzaamheden uitdragen in onze omgeving.

Daarnaast sluiten we een monitoringsabonnement af met een gerenommeerd PA-bureau in Den Haag om goede analyses te maken van de laatste politieke ontwikkelingen in de EU, Den Haag én Maastricht en deze goed te kunnen volgen.

We versterken onze inkooporganisatie om de bestaande raamovereenkomsten te managen en om nieuwe overeenkomsten verantwoord in de markt te zetten. Ook de financiële administratie wordt, in afstemming met WBL en in afwachting van de integratie, tijdelijk versterkt. Daarnaast richten we onze processen rond subsidies toekomstbestendig in, zowel met betrekking tot het afgeven van subsidiebeschikkingen als tot het in beeld brengen van subsidiekansen en het ondersteunen van projectleiders bij het aanvragen van subsidies (bijv. Interreg en pop-subsidies).

In 2023 zijn vergunningverleners en toezichthouders van ABH naar VTH overgegaan; gezien de gewenste span of control, nodig voor een adequate aansturing en coördinatie op de werkzaamheden van deze functionarissen wordt een teamleider geworven. Deze uitbreiding past in de in 2023 ingezette wijziging van de sturings-principes naar aanleiding van de zorg die o.a. door de OR is geuit over de werkdruk en de aandacht voor de medewerker vanuit de leidinggevende.

We werken sinds 2019 toe naar een professioneel assetmanagement en zetten daarin in 2024 en daarna verdere stappen, o.a. door de uitvoering Strategisch Assetmanagementplan 2.0. Het gaat daarbij om te komen tot een functionele eisenbibliotheek (zodat voor al onze projecten dezelfde eisen gelden), de actualisatie van het onderhoudsprogramma waterkeringen, het opstellen van een onderhoudsprogramma watersysteem, het opstellen van onderhoudsplannen voor kritische assets, het opstellen van een plan van aanpak voor NEN-inspecties (ter bepaling bouwkundige staat van onze assets) en het uitvoeren van een audit/GAP-analyse assetmanagement. Voor de periodieke onderhoudsinspecties die voortkomen uit de assetmanagementplannen, maar ook voor de toenemende vraag vanuit programma's en projecten om inbreng gebiedskennis, de groeiende inzet op de beverproblematiek en op meer complexe omgevingsmeldingen breiden we het team inspecteren stapsgewijs uit.

Om het duurzaamheidsbeleid verder te versterken, stellen we een programmamanager aan die de verantwoordelijkheid draagt voor de uitrol van het beleid binnen de clusters en programma's en in samenwerking met externe kennisinstellingen en andere overheden. Daarnaast gaat deze programmamanager aan de slag met de ontwikkeling van het gezamenlijk duurzaamheidsbeleid voor WL en WBL

5 Vast voor inhuur

Het waterschap kent langjarig een omvangrijk takenpakket gericht op de realisatie van infrastructurele werken waarmee de doelen rond waterveiligheid en klimaatadaptatie worden gerealiseerd. Hier betreft het met name het HoogwaterBeschermingsProgramma (HWBP) en het programma Water in Balans (WiB), waarvoor in de meerjarenprogrammering een groeiend projectvolume daarmee samenhangende groei in personele capaciteit wordt voorzien.

Vanuit de behoefte naar flexibiliteit (de mate waarin de organisatie kan groeien en krimpen) en wendbaarheid (snel reageren op nieuwe vragen) wordt daarbij gewerkt vanuit een vaste organisatie (met eigen medewerkers) met daaromheen een flexibele schil, bemenst vanuit de markt middels inhuurconstructies. Ook in het regulier beheer en onderhoud is in het verleden bij het langjarig onderhoudscontract gekozen voor het inhuren van expertise bij de totstandkoming en aansturing van het contract, omdat het waterschap hiermee nog maar weinig kennis had opgebouwd. Naast flexibiliteit en wendbaarheid zijn echter ook het lerend vermogen en kostendoelmatigheid belangrijke aspecten bij de keuze voor het inrichten van een organisatie. Het lerend vermogen betreft de mate waarin personen en teams ervaring opdoen ten behoeve van het efficiënter werken in volgende fases/projecten, terwijl kostendoelmatigheid is gericht op het beperken van de belastingdruk van onze ingelanden. Daarnaast wil het waterschap een aantrekkelijk werkgever zijn en kwalitatief goede professionals duurzaam aan zich binden door voldoende uitdaging, diepgang en diversiteit in hun werk te bieden. Ook is het voor het waterschap belangrijk om een goed opdrachtgever te zijn naar de markt, hetgeen vereist dat er binnen de organisatie kennis en kunde wordt geborgd door ook zelf ervaring op te doen met de uitvoering van werkzaamheden die uitbesteed worden.

Vanuit bovenstaande overwegingen is het voor het waterschap belangrijk balans te brengen tussen de verhouding vaste medewerkers en inhuur. Daarnaast zijn er met name met de landelijke HWBP-organisatie bindende afspraken gemaakt over een gewenste verhouding vast/inhuur bij de bezetting van de IPM-rollen binnen het programma (concreet een verhouding van 50% in functies rond de IPM-rollen en een verhouding van 40% in alle overige functies binnen de programmaorganisatie). De beoogde balans is op dit moment binnen HWBP en WiB nog niet bereikt, en ook in de aansturing van het onderhoudscontract is deze balans verstoord. Daarom kiezen we ervoor om een deel van de inhuur te vervangen door medewerkers in vaste dienst, om zo de kennis en kunde binnen onze organisatie ook langjarig te borgen.

6 WRL en NPLG

In de kaderbrief zijn de maatregelen die nodig zijn om de basis op orde te krijgen en waarvan uitstel onverantwoord is, opgenomen. Er zijn echter tal van ontwikkelingen gesignaleerd met betrekking tot bestuurlijke afspraken en ambities die niet in de begroting worden meegenomen maar waarover separaat, aan de hand van goed onderbouwde DB- of AB-voorstellen, een besluit moet worden genomen. Dit betreft onder andere:

Nationaal programma landelijk gebied

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is een beleidsprogramma waarin het Rijk de gebiedsgerichte opgaven en maatregelen voor natuur, stikstof, landbouw, bodem, water en klimaat beschrijft met als doel om het landelijk gebied toekomstbestendig te ontwikkelen. Naast reeds beschikbare budgetten komt er een transitiefonds landelijk gebied en natuur met daarin 24,3 miljard euro om tot en met 2035 bij te dragen om invulling te geven aan de verplichte doelstellingen op het gebied van stikstof, klimaat en water. De provincies zijn door het rijk gevraagd een gebiedsprogramma op te stellen voor het landelijk gebied en reeds in 2024 met een aantal koploperprojecten aan de slag te gaan. Vanuit het waterschap wordt er in het kader van het NPLG met de provincie gesproken over toekomstige uitdagingen en dilemma's als waterbeschikbaarheid, biodiversiteit en waterkwaliteit.

Waterveiligheid en Ruimte Limburg

In juli 2022 is het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) opgericht. Hierin werken alle Limburgse gemeenten, Waterschap Limburg, Provincie Limburg en het Rijk samen. Het programma kijkt met een brede blik naar oplossingen om Limburg beter te beschermen tegen extreme wateroverlast. WRL richt zich op het nemen van maatregelen tegen wateroverlast, zoals het vergroten van de afvoercapaciteit van beken en zijrivieren, een ruimtelijke ordening die meer rekening houdt met de waterhuishouding en het versterken van het klimaatbewustzijn van inwoners. De precieze invulling moet de komende maanden duidelijk worden.

Uitgangspunt voor zowel NPLG als WRL is dat de gevraagde inzet gefinancierd wordt uit de nationale beschikbaar gestelde middelen. Pas nadat hierover afspraken zijn gemaakt en vastgelegd wordt de benodigde inzet geworven. Daarmee wordt het risico vermeden dat gemaakte kosten voor capaciteit mogelijk niet gefinancierd worden.

7 Financiële opgave in meerjarig perspectief

In deze kaderbrief zijn diverse ontwikkelingen onderscheiden met elk een eigen consequentie voor de (geactualiseerde) belastingvolumes van de watersysteem- en waterzuiveringstaak.

De ontwikkeling van de watersysteemtaak en de waterzuiveringstaak in de periode 2024 – 2028 is hierdoor als volgt:

Tabel 4: Ontwikkeling van de watersysteemtaak en de waterzuiveringstaak in de periode 2024 – 2028

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Ontwikkelingen watersysteemtaak					
MJR 2024-2029 (struct incl. kwijsch + oninbaar) AB 29.11.2022	7,4%	8,5%	11,8%	16,0%	21,1%
Autonome ontwikkelingen	3,1%	3,3%	3,2%	3,1%	3,2%
Basis op orde / urgente verbetermaatregelen	8,5%	10,9%	10,1%	9,8%	9,4%
Mutatie ten opzichte vorige mjr.begroting 2023 ¹	19,0%	22,6%	25,1%	28,9%	33,7%
Mutatie ten opzichte van voorgaand jaar ²	19,0%	3,0%	2,0%	3,1%	3,7%
Prognose thema AB dd 28 juni jl.	20,6%				
Δ Kaderbrief plus	-1,6%				
Ontwikkelingen zuiveringstaak					
MJR 2024-2029 (struct incl. kwijsch + oninbaar) AB 29.11.2022	-1,9%	-1,1%	0,0%	2,6%	6,7%
<u>Autonome ontwikkelingen</u>					
Autonome ontwikkelingen (struct incl. kwijsch + oninbaar)	2,2%	2,5%	2,5%	2,5%	2,7%
MJR WBL 2024-2033 (AB-voorstel 2023, nr. 71 dd. 12 juli jl.)	16,0%	17,0%	17,3%	15,0%	13,8%
<u>Basis op orde / urgente verbetermaatregelen</u>					
Tekort eg.res. Zuiveringsheffing naar "0"	2,8%	2,8%	2,8%	2,8%	0,0%
Weerstandsvermogen aanvullen	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	0,0%
Ⓐ Begrotingswijziging meerjarenbegroting WBL 2024-2033	6,2%	12,3%	19,4%	22,4%	26,5%
Mutatie ten opzichte vorige mjr.begroting 2023 ¹	26,4%	34,5%	43,1%	46,4%	49,7%
Mutatie ten opzichte van voorgaand jaar ²	26,4%	6,4%	6,4%	2,3%	2,3%
prognose thema AB dd 28 juni jl.	27,2%				
Δ Kaderbrief plus	-0,8%				

¹ In bovenstaande tabel is de (procentuele) ontwikkeling van het belastingvolume 2024 afgezet tegen het belastingvolume 2023 als basis.

² Daarnaast wordt het procentuele verloop van de belastingvolume ontwikkeling in de jaren daarna weergegeven waarbij telkens het voorgaande begrotingsjaar als basis is genomen.

De netto lasten ontwikkeling van de watersysteemtaak bedraagt in 2024 19%. Ten opzichte van de eerder met u gedeelde prognose (thema AB dd. 28 juni jl.) valt deze daarmee iets lager uit. In de periode daarna (2025 – 2028) bedraagt de gemiddelde lastenontwikkeling circa 3% per jaar.

Bij de waterzuiveringstaak werd aanvankelijk uitgegaan van een netto lasten ontwikkeling van 27,2% stijging in 2024 t.o.v. 2023. Op basis van de in voorliggende kaderbrief-plus geschetste ontwikkelingen en de door ons voorgestelde keuzes komt de stijging uiteindelijk uit op 26,4%. In de jaren daarna ontwikkelt de waterzuiveringstaak ten opzichte van het voorgaande jaar van 6,4% in 2025 tot 2,3% in 2028.

Om een gelijkmatige tariefontwikkeling te bereiken is in bovenstaand staatje rekening gehouden met een scenario waarbij de opbouw van de egalisatiereserve waterzuivering en het

weerstandsvermogen waterzuivering en watersysteem in een periode van 4 jaar op het gewenste niveau worden gebracht.

Er zijn echter meerdere scenario's mogelijk ten aanzien van de periode en het ritme waarin de egalisatiereserve en weerstandsvermogen op peil worden gebracht.

De verschillende scenario's, met elk hun voor- en nadelen, worden op 27 september a.s. met de commissie Begroting en Verantwoording besproken, waarna de commissie u als AB kan adviseren over het voorkeursscenario.

8 Risico's en kanttekeningen

In 2023 en 2024 wordt het samengaan van het waterschapsbedrijf en het waterschap voorbereid, waarmee er sprake is van een transitieperiode. Deze zal naar verwachting invloed hebben op de continuïteit en de productiecapaciteit in beide organisaties; de invloed daarvan op de productie is moeilijk in te schatten en daarom ook niet in deze kaderbrief meegenomen.

In de begroting 2024 werken we de in deze kaderbrief genoemde kaders en uitgangspunten verder uit. Omdat de tijd waarin we leven onzeker is en kostenontwikkelingen moeilijk te voorspellen zijn, houden we samen met u een vinger aan de pols. Mocht de noodzaak zich voordoen om voorgestelde maatregelen te temporeren of aan te passen, dan zullen wij u hier tijdig bij betrekken.

9 Doorkijk vervolgproces

De vervolgplanning van het verdere begrotingsproces ziet er als volgt uit:

Kaderbrief Plus

De kaderbrief Plus wordt op 6 september ter informatie aan u als AB verzonden. De mogelijkheid bestaat om eventuele opmerkingen tot en met vrijdag 15 september kenbaar te maken. De gemaakte opmerkingen worden meegenomen in de verdere behandeling van de begroting. Mochten de gemaakte opmerkingen aanleiding geven om u nog nader te informeren, dan doen wij dat schriftelijk dan wel in een apart te beleggen bijeenkomst.

- Verzending Kaderbrief Plus ter informatie aan algemeen bestuur wo 6 sept.
- Mogelijkheid tot schriftelijk aanleveren eventuele opmerkingen do 7 sept. – vrij 15 sept.

Begroting 2024

- Verzending begroting aan het algemeen bestuur wo 4 okt.
- Mogelijkheid tot stellen schriftelijke (technische) vragen wo 4 okt. – wo 11 okt. (12 uur)
- Verzending beantwoording technische vragen aan AB en commissieleden wo 18 okt.
- Behandeling begroting in commissies WZW en WBO wo 25 okt.
- Behandeling begroting door algemeen bestuur wo 29 nov.

10 Resumerend

Het waterschap staat voor grote opgaven met betrekking tot klimaatadaptatie, duurzaamheid en veiligheid. Wij zijn op weg naar een toekomst waarin de opgaven in het waterbeheer groter en complexer worden, betaalbaar moeten blijven en waarin waterexpertise aan belang toeneemt. Dit alles leidt ertoe dat we in staat moeten zijn en blijven om flexibel om te gaan met veranderingen als deze zich aandienen. Dit vergt een goed samenspel tussen bestuur en organisatie waarbij flexibiliteit en wendbaarheid de basis vormen.

Externe factoren, waaronder de toenemende inflatie, de stijgende cao-lonen en de energiekosten, maken dat we – met name in de uitvoering van onze kernopgaven en om de basis op orde te houden – geconfronteerd worden met een forse kostenstijging en meer dan voorheen rekening moeten houden met onzekerheden en tegenvallende omstandigheden. Met de nu voorliggende kaderbrief werken we aan een waterschap met de blik op de toekomst.

Bijlage 1: Technische uitgangspunten begroting 2024 - 2029

Onderstaand zijn de algemene ontwikkelingen en de uitgangspunten voor de meerjarenraming 2024-2029 weergegeven. Gesplitst in 'interne' en 'externe' factoren zijn dit:

Interne factoren

Algemeen

Basis voor de begroting 2024-2029 zijn:

- de jaarrekening 2022 van Waterschap Limburg (WL);
- de vastgestelde begroting 2023 en 2024 van WL, inclusief de wijzigingen van de vergadering van het algemeen bestuur tot en met 12 juli 2023;
- het bestuursprogramma 2023-2027;
- het Waterbeheerprogramma 2022-2027;
- de besluitvorming en richtinggevende uitspraken n.a.v. de Kaderbrief Plus 2024;
- overige relevante strategische documenten en/of besluitvorming.

Berekening van de liquiditeitspositie

Het uitgangspunt is dat de aanslag in 2024 evenals voorgaande jaren gespreid wordt opgelegd door middel van vier grote kohieren. Voor de berekening van de liquiditeitspositie wordt uitgegaan van aanslagoplegging per:

- 31 januari 2024 (95%) zuiveringsheffing bedrijven;
- 28 februari 2024 (95%) watersysteemheffing van de gemeenten die deelnemer zijn in de BsGW;
- 31 maart 2024 (95%) overige aanslagen;
- 30 november 2024 worden de overige 5% opgelegd.

WBL en BsGW

De bedrijfsmatige activiteiten van de taak zuiveringsbeheer en de heffing en invordering van de waterschapslasten zijn opgedragen aan het WBL en de BsGW. De door het waterschap hiervoor te betalen bijdrage wordt afhankelijk gesteld van de jaarlijkse begroting van het WBL en de BsGW en is daarmee een verplichte uitgave.

Afschrijvingsmethodiek

Voor nieuwe investeringen wordt het beleid gevolgd zoals opgenomen in de nota '*activabeleid 2018 Waterschap Limburg*' die op 28 november 2018 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld.

Doorberekening

De kosten worden volgens de landelijke BBP-verrekeningssystematiek doorberekend naar de waterschapstaken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. De kosten van het Waterschapsbedrijf Limburg worden 100% toegerekend aan het zuiveringsbeheer. De kosten van de BsGW worden volgens de aangegeven verdeling, toegerekend naar zowel het watersysteembeheer als het zuiveringsbeheer. Voor wat betreft de WL eigen kosten worden de kosten van het beheerproduct 'samenwerking in de afvalwaterketen' 100% toegerekend aan het zuiveringsbeheer.

Van een aantal beleids- en beheerproducten worden de kosten aan beide taken toegerekend op basis van een procentuele verdeling. De basis hiervoor vormt de Waterschapswet art 122 lid d (Memorie van toelichting). Het betreft de producten regulering lozingen (subsidies) vergunningen en meldingen, adviezen vergunningen, toezicht, handhaving, bestuur en externe communicatie.

Evenals voorgaande jaren hanteren we de volgende procentuele verdeling naar taak.

BBP product	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Regulering lozingen/subsidies	50%	50%
Vergunningen en meldingen	50%	50%
Adviezen vergunningen	50%	50%
Toezicht	50%	50%
Handhaving	50%	50%
Bestuur	55%	45%
Externe communicatie	55%	45%

Kwijtschelding/oninbaar

Ten aanzien van kwijtschelding wordt de bestaande beleidslijn gevolgd. Voor de oninbaarheid van belastingdebiteuren wordt het oninbaarheidspercentage van 0,5% vooralsnog gehandhaafd voor 2024 en volgende jaren.

Onvoorzien

Het bestaande beleid wordt gecontinueerd. Het budget voor onvoorziene uitgaven bedraagt circa 0,4% van het begrotingstotaal.

Reserves en voorzieningen

Uitgangspunt vormen de geldende wettelijke voorschriften en de nota '*reserves en voorzieningen 2017 Waterschap Limburg*' die door het Algemeen Bestuur op 13 september 2017 is vastgesteld.

Investeringsniveau Waterschap Limburg

In het Waterbeheerplan 2022-2027 is rekening gehouden met de inspanningsverplichtingen zoals opgenomen in de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4), het Provinciaal Omgevingsplan Limburg POL), Waterbeleid 21e eeuw (WB21), het Nationaal Bestuursprogramma Water (NBW) en de Europese Kaderrichtlijn Water. In de huidige meerjarenraming 2023-2029 is rekening gehouden met een investeringsprogrammering van € 1,05 miljard (€ 370 miljoen netto d.w.z. na aftrek bijdragen van derden). Voor de goede orde; het doen van investeringen is onlosmakelijk verbonden met het hebben van een financieringsbehoefte waarmee de ontwikkeling van de schuld en de schuldquote bij overig gelijkblijvende omstandigheden, wordt beïnvloed.

Externe factoren

De externe factoren zijn waar mogelijk gebaseerd op de ramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Het betreft het inflatiepercentage, de salariskosten en de rekenrente.

Inflatiepercentage

De inflatie in Nederland is voor heel 2022 uitgekomen op 11,6% (hicp). De Nederlandse inflatie is in vergelijking met andere Europese landen hoger uitgevallen. De gemiddelde inflatie in de eurozone bedroeg in 2022 namelijk 8,4%.¹

Het feitelijk inflatiecijfer waarmee wij als waterschap te maken hebben is in praktijk anders. Dit komt omdat de samenstelling van de onderliggende inkoop van goederen en diensten anders is dan de samenstelling van het wegingsmandje bij de totstandkoming van het inflatiecijfer voor consumenten. We noemen het inflatiecijfer voor het 'Intermediair verbruik overheid' (exploitatie) en die voor de Grond-, weg- en waterbouw (projecten). De prijsstijgingen 2022 bedroegen respectievelijk 5,1% en 9,6% en de verwachting voor 2023 is 5,9%.

Gelet op de consistentie in de meerjarenraming was voor 2023 vooralsnog uitgegaan van een meerjarig gemiddeld inflatiepercentage van 2%. Dat is gegeven de huidige ontwikkelingen voor 2024 en 2025 niet meer houdbaar. We stellen daarom voor om voor 2024 uit te gaan van 4% en 2025 3%. Vanaf 2026 verwachte we dat de inflatie weer op het oude stabiele niveau van 2% terugkeert.

Loonkostenontwikkeling

In december 2022 is tussen werkgevers en vakbonden een principe-akkoord bereikt over de nieuwe cao *Werken voor Waterschappen 2023*. De nieuwe cao heeft een looptijd van één jaar. Dat houdt in dat de salarissen per 1 januari 2023 zijn verhoogd met € 125 (naar rato de omvang van het dienstverband). Direct na deze verhoging zijn de salarisbedragen verhoogd met 2,5%. Per 1 juli 2023 zijn/worden de salarissen nogmaals verhoogd met 2,5%. Gelet op de verwachte inflatie en de verwachting compensatie daarvan in de cao, is het reëel om naast de reguliere periodieke verhogingen, voor 2024 uit te gaan van een indexering van 4%.

Deze indexering is niet alleen bedoeld ontwikkeling in de primaire arbeidsvoorwaarden zoals brutoloon, maar ook voor extra kosten van secundaire arbeidsvoorwaarden die uit de CAO voortvloeien (persoonlijke ontwikkeling, omscholing, onkosten- en vergoedingsregelingen etc.). Voor de jaren 2025-2029 wordt naast de reguliere verhogingen, rekening gehouden met een jaarlijkse indexering van 3% waarmee we terugkeren op het oude indexeringsniveau.

Rekenrente

Rente langlopende leningen

Als gevolg van de hoge inflatiecijfers hebben centrale banken in een hoog tempo het monetaire beleid aangepast. Rentemaatregelen (lees verhogingen) zijn volgens hen nodig om de inflatie terug te brengen naar de doelstelling van 2,0%. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de beleidsrente het afgelopen jaar al aanzienlijk verhoogd, waaronder een historische grote rentestap van 75 basispunten in september 2021.

¹ CPB publicatie CEP 2023 dd 9 maart 2023

Het actuele rentepercentage voor een 20-jarige lening (lineair) bedraagt op dit moment 3,18%. Op basis van deze verwachting en om het renterisico te minimaliseren in de meerjarenraming, is het reëel om vanaf 2024 een percentage van 4,0 te hanteren voor de lange rente. Het meerjarig ontwikkelingspatroon van de rente is hiermee hoger dan de renteontwikkeling zoals gehanteerd in de meerjarenraming 2023-2028 hetgeen tot hogere financieringskosten zal gaan leiden in onze meerjarenraming afhankelijk van onze financieringsbehoefte vanwege te plegen investeringen. Het effect zal mogelijk beperkt zijn doordat we in 2019 een strategisch financieringsbesluit hebben genomen om meerjarige financieringsafspraken te maken met de Waterschapsbank. Dit om ook naar de toekomst maximaal te profiteren van de lage rente op dat moment. Het gaat hierbij om financieringsafspraken met een totale waarde van € 180 miljoen t/m 2025.

Rente kortlopende leningen

Als gevolg van de verhoging van de beleidsrente door de ECB (zie rente lang) is de korte rente afgelopen periode sterk gestegen. Het actuele 1 maands tarief medio mei 2023 bedraagt 3,31%. Gelet op het rentebeleid van de ECB verwachten we dat de korte termijn rente zal stabiliseren rond de 3,0%. Op basis van deze verwachting is het reëel om vanaf 2024 voor de korte rente een percentage van 3,0% te hanteren.

Rente reserves en voorzieningen

Over reserves en voorzieningen wordt rente berekend en toegerekend aan de exploitatie. Het gehanteerde percentage is gelijk aan dat van de rente kortlopende leningen. Vanaf 2024 wordt daarom gerekend met een percentage van 3%.

Resumé

Op basis van de voorgaande onderdelen kunnen de externe factoren als volgt gecomprimeerd worden weergegeven:

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Inflatie	2%	4%	3%	2%	2%	2%	2%
Personeelskosten	3%	4%	3%	3%	3%	3%	3%
Rente langlopende leningen	1,5%	4%	4%	4%	4%	4%	4%
Rente kortlopende leningen	0,1%	3%	3%	3%	3%	3%	3%
Rente reserves en voorzieningen	0,1%	3%	3%	3%	3%	3%	3%